

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

תשא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק בא
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ח הור"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' התמים
ר' מנחם מענדל ב"ר זאב ע"ה

בוימגארטן

זכה להיות שליח מיוחד

מכ"ק אדמו"ר הריי"ץ נ"ע לאירופה

הי' מקושר לרבתינו הקדושים נ"ע וגוייס לשליחותו
של כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל נשיא דורנו מלך המשיח
בשכונת כאן צוה ה' את הברכה

הי' שו"ב מומחה

ביתו הי' פתוח לכל הנצרכים במסירות ובאהבה
ועי"ז זכה לקרב הרבה מהם לתומ"צ ולקרבים לכ"ק נשיא דורנו

ורבים השיב מעון

זכה והשאיר דור ישרים יבורך הולכים בדרך התורה
והמצוה ודרכי החסידות ומקושרים לכ"ק נשיא דורנו
וכמה מהם שלוחי המלך

נפטר בש"ט עש"ק ג' אדר ראשון ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלילה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

הקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. פירוש רש"י על „בבואם...“

מן הפסוקי „בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה“, מצטט רש"י את המילים „בבואם אל אהל מועד“ ומפרש: „להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת² או להוות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה“.

מהו הקושי בפסוק שאותו מתכוין רש"י לתרץ בפירושו?

יש המפרשים³, שכוונת רש"י היא למנוע את המחשבה שחובת המיתה היא על „ביאה ריקנית“, כניסה לאהל מועד ללא רחיצת ידיים ורגלים בלי לבצע שם עבודת כהונה.

כפי שמשמע, לכאורה, מכך שהתורה מתבטאת בלשון סתמית: „בבואם (סתם) אל אהל מועד ירחצו מים...“, בשונה מן הנאמר לגבי המזבח, ששם אומרת התורה במפורש: „בגשתם .. לשרת...“, אשר בכך ניתן להבין, לכאורה, שעצם הביאה לאהל מועד, אף ללא „לשרת“, מחייבת רחיצת ידיים ורגלים.

לפיכך אומר רש"י, שהמשמעות של „בבואם אל אהל מועד“ היא „להקטיר... או להוות...“ – חייבים מיתה רק כאשר מבצעים עבודת קודש⁴ ללא רחיצת ידיים ורגלים.

אך הסבר זה של המפרשים תמוה מאד, כי:

(א) לפי זה מתעוררת השאלה מצד שני: מניין מסיק רש"י, לפי פשוטו של מקרא, שאין חייבים מיתה על „ביאה ריקנית“ – להיפך מן המובן מן הפסוקים בפשטותם, שאף „בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו“?

כשלוּמדים זאת לפי דרך ההלכה יש

סברה⁵ שהמילה „לשרת“ אמורה גם לגבי תחילת הפסוק „בבואם אל אהל מועד“ ומשמעות הפסוק היא, שרק „בבואם אל אהל מועד .. לשרת“ חייבים ברחיצת ידיים ורגלים.

אך אם מכך מסיק רש"י את מסקנתו היה עליו לצטט גם את המילה „לשרת“, ואילו מכך שרש"י מצטט רק את המילים „בבואם אל אהל מועד“ בלבד ואף אינו מוסיף „וגו“, מובן שמן המילים „בבואם אל אהל מועד“ בלבד ניתן להסיק ש„בבואם“ הכוונה היא „להקטיר וכו“.

ובנוסף לכך לפי פשוטו של מקרא אין אפשרות לומר שהמילה „לשרת“ אמורה לגבי „בבואם אל אהל מועד“, משום שאו צריכה היתה התורה לכתוב „בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת... ירחצו מים ולא ימותו“.

אך מכיון שהענין „בבואם אל אהל מועד“ מסתיים במילים „ירחצו מים ולא ימותו“ ורק לאחר מכן מתחיל בענין חדש⁶, או בגשתם אל המזבח לשרת...“, מובן מפשוטו של מקרא, שהמילה „לשרת“ אינה אמורה לגבי המילים הקודמות „בבואם אל אהל מועד“.

(ב) אם כוונת רש"י היא להבהיר שבמילים „בבואם אל אהל מועד“ אין הכוונה ל„ביאה ריקנית“, הוא צריך היה להסביר זאת לפני כן, לגבי הציווי, בפרשת תצוה¹⁰, והוהו (בגדי

(5) ראה ובהים יט, סע"ב. תוד"ה ולא – סנהדרין פג, א. ר"ש כלים פ"א מ"ט.

(6) ומכש"כ שגם ע"ד ההלכה י"א כן (תוס' יומא שם. ר"ש כלים שם).

(7) ע"ד הלשון גבי לבישת בגדי כהונה (תצוה כח, מג). וראה בארוכה לקמן סעיף ד"ה.

(8) ועד שבא ע"ז חיוב מיוחד דלירחצו גו" (פסוק כא), כדלקמן בפנים שם.

(9) במשכיל לדוד תי"ך, ד.הכרחו הוא דאל"כ תחלה הול"ל בגשתם אל המזבח שהוא לשרת ואח"כ לכתוב בבאם אל אהל מועד והגם שאינו לשרת אפי"ה מביעי לקדושי“.

אבל בפשטות, גם בביאת אהל מועד (בלי שירות) יש חומר לגבי „בגשתם אל המזבח (החיצון – רש"י כאן) לשרת“, ועכ"פ יש בזה מה שאין בוה. וכן משמע גם מלשון רש"י בפסוק שלאח"ז „שממיתה הראשונה לא שמענו אלא על הוננס להיכל“ [דלפי' המשכיל לדוד הול"ל „על המשמש בהיכל“, שהרי לפי מ' נכנס להיכלי אפשר ללמוד במכש"כ על „המשמש במזבח“]. וראה לקמן הערה 30.

(10) שם.

לאהל מועד כדי להשתחוות לפני ה', אשר „להשתחוות שרי (=מותר) ליכנס”¹⁸.

אך לפי דרך הפשט אין זה סביר להתיר כניסה לאהל מועד כדי „להשתחוות” בלבד, כי אין זה ציווי ואין צורך להכנס לשם כך דוקא לאהל מועד, שהרי השתחוואה לקדוש-ברוך הוא אפשרית גם בחצר המשכן, בעזרה.

ואם הכניסה לאהל מועד היא רק לצורך ביצוע עבודה מסויימת, הרי מובן שהציווי „בבואם אל אהל מועד ירחצו” אמור כאשר צריך לעבוד שם¹⁹.

ג. הציווי „בבואם... ירחצו מים” חל רק בעבודות מסויימות

כדי להבין זאת, יש להקדים ולהבהיר תמיהה המתעוררת על לשון רש”י:

אם רש”י רוצה רק להדגיש שהמשמעות של „בבואם אל אהל מועד” היא כניסה לצורך ביצוע עבודה, היה עליו לומר בקצרה: „בבואם אל אהל מועד – לשרת”²⁰ ומדוע מפרט רש”י „להקטיר... או להזות...”, והרי לא כאן הוא המקום להודיע אלו עבודות נעשות באהל מועד?

אף אם נניח שרש”י מעוניין לציין דוגמאות של עבודות הנעשות באהל מועד, אין מובן:

(א) מדוע מביא רש”י דוקא דוגמאות אלו, „להקטיר... או להזות...” – ולא סוגים אחרים של עבודה, כגון עריכת לחם הפנים, או הטבת והדלקת הנרות, ובמיוחד כאשר הן מוזכרות בתורה הרבה לפני עבודת ההקטרה וכדומה?

(ב) יותר מכך: את הדוגמאות של „להזות מים פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה” לא למדנו כלל לפני כן. רק מאוחר יותר לומדים זאת – על פר כהן המשיח בפרשת ויקרא²¹,

(18) ל' המשכיל לדוד (כדתנן בפ' דתמיד). וראה ב' הדיעות

בוה בכס"מ לרמב"ם שם. ועוד.

(19) אם ה' כתוב רק העונש (חיוב מיתה) ה' אפ"ל שבא ללמדנו חיוב מיתה על ביאה (וגם ריקנית) בלי קידוש ידים ורגלים. אבל מכיון שניקח כוונת הכתוב. בבואם אל אהל מועד .. בגשתם אל המזבח גו"ו היא לפרט זמן הרחיצה [אלא שמוסיף גם העונש, וגו"ו – בסגנון של „מכלל לאו כו"ו” כפרש"י כאן (וראה במפרשים)] – מובן, ש „בבואם” הוא ביאה לצורך עבודה, שאו דוקא ציוויה תורה על הרחיצה.

(20) או בלשון התנ"כ הג'ל (הערה 4) „בשעת העבודה”.

(21) ד, ג ואילך. – וצ"ע מדוע השמיט רש"י פר העלם דבר

הכהונה) על אהרן...”, שגם שם יש בפסוק שני חלקים אלו: „בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש” – אך למרות זאת אין רש”י אומר שם שמשמעות המילים „בבואם אל אהל מועד” היא „להקטיר...” – דוקא כאשר הכהן עובד עבודה מסויימת¹¹.

ולכאורה קשה לומר, שכיון ששם אין הפסקה בפסוק בין „בבואם אל אהל מועד” לבין „או בגשתם אל המזבח” מובן מאליה¹² שהמילים „לשרת בקודש” הנאמרות בסוף הפסוק מוסבות גם על „בבואם אל אהל מועד”, עד אשר רש”י אינו צריך לפרש על כך דבר.

ב. לפי הפשט – הכניסה לאהל מועד היא רק לצורך עבודה

יותר מכך – אי אפשר כלל לומר, שכוונת רש”י היא לשלול את הדעה ש „בבואם אל אהל מועד” כולל גם „ביאה ריקנית” – משום שלפי דרך הפשט זהו חידוש גדול ביותר שיש „ביאה ריקנית” לאהל מועד, מציאות הנוגדת לחלוטין את הכלל הפשוט של „דיבר הכתוב בהווה”:

בן חמש למקרא יודע, שאהל מועד הוא מקום מקודש ביותר¹³, ואין נכנסים לשם ללא צורך, כדי לטייל וכדומה. מקום זה הוא כשמו – אהל שהוא מועד, נכנסים לשם רק כאשר הקדוש-ברוך הוא קובע¹⁴ ומצווה להכנס לשם לצורך תכלית מסויימת – כדי לבצע עבודת קודש¹⁵.

גם לפי ההלכה אסור להכנס להיכל ל „ביאה ריקנית”¹⁶. ולכן מסבירים המפרשים¹⁷, שרש”י אינו ממעט רק „ביאה ריקנית”, אלא גם ביאה

(11) בדוחק אפ"ל שרמזו רש"י בפירושו שם „הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים כו"ו” (וראה בארוכה לעיל ע' 203-4 סעיף ד). אבל להעיר, שעפ"י תוגדל התמ"ל (דלקמן סעיף ג) למה הוצרך רש"י בפרשתנו לפרט דוגמאות „להקטיר כו"ו” ולא כתב בקיצור „לשרת” (ע"ד „משמש” שבפרש"י תצוה שם).

(12) להעיר מתוס' יומא שם, שדם במחוסר בגדים חייב אביאה ריקנית מדכתיב (תצוה שם) בבואם אל אהל מועד.

(13) שנועד שם עם משה – ע"ד שהי' בהר סיני והי' צ"ל הגבל גו' וקדשתו (יתרו יט, כג). ובכש"כ וק"ו מ, ויגלה מפני כבוד המלכות” (פרש"י מקץ מא, יד).

(14) ראה פרש"י תרומה כה, כב.

(15) בנוגע לכהנים, משא"כ בנוגע למשה – דיבור ה' אליו (רש"י שבהערה הקודמת).

(16) מנחות כו, ב. רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ב ה"ד.

(17) משכיל לדוד כאן.

לעילוי נשמת

השליחה שטערנא שרה ע"ה

בת - יבלחט"א - הרה"ת ר' מנחם מאנס שליט"א נוימן
נפטרה בדמי ימיה, בת י"ד שנה, ביום כ"ף אדר א' ה'תשע"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ידידי'

מרת אסתר שיינדל תחי' שגלוב

ומשפחתה שיחיו

הוספה

בשורת הגאולה

פ.ט.

בדורנו זה – דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון גאולה – לאחרי וואָס מ'האָט שוין דעם ריבוי הכי גדול פון „מעשינו ועבודתינו“ פון אידן במשך כל הדורות והשנים שלפני זה, און איצטער האָט מען שוין פאַרענדיקט אויך די לעצטע בירורים – איז איצטער די הדגשה בעיקר ולכל לראש אויף דער סיום ושלימות וגמר העבודה – צו ברענגען דעם גימ"ל פון גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות לילות ג', ד', ה', ועש"ק וש"ק פרשת כי תשא, י"ד י"ח אד"ר תשנ"ב)

בדורנו זה – הדור האחרון בגלות והדור הראשון דהגאולה – לאחרי שישנו כבר הריבוי הכי גדול ד"מעשינו ועבודתינו" דבנ"י במשך כל הדורות והשנים שלפני זה, וכעת כבר סיימו גם את הבירורים האחרונים – כעת ההדגשה בעיקר ולכל לראש על סיום ושלימות וגמר העבודה – להביא את הגימ"ל דגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ועל שעירי עבודה זרה בפרשת שלח²². ומדוע מחדש רש"י כאן בפסוקנו שקיימות עבודות אלה, ואומר שלהן מתכוין הפסוק כאן?!

ג) בדוגמא הראשונה מוסיף רש"י גם את הפרטים „להקטיר שחרית ובין הערבים“, ואינו אומר בקצרה „להקטיר קטורת“. ותמוה ביותר: ודאי לא כאן המקום לספר כמה פעמים ביום נעשית עבודת הקטורת!

ובמיוחד כאשר זה עתה למדנו, בסוף פרשת תצוה²³, שהקטורת נעשית פעמיים בכל יום, ואילו היה רש"י אומר רק „להקטיר קטורת“ כבר היינו יודעים שמקטירים „שחרית ובין הערבים“.

מכל הדיוקים הללו בלשונו של רש"י מובן שכוונת רש"י אינה להדגיש שהמשמעות של „בבואם אל אהל מועד“ היא הכניסה „לשרת“, ולכן מביא רש"י דוגמאות של העבודות הנעשות בפנים, אלא כוונתו לומר שהדין של „בבואם אל אהל מועד ירחצו מים...“ חל דוק לגבי עבודות אלו: „בבואם אל אהל מועד – להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה“.

ד. שני אופנים של חובת הרחיצה במים

ההסבר לכך הוא:

השאלה המתעוררת בפסוק זה, שעליה משיב רש"י, היא: מדוע מפרידה התורה בפסוק זה בין שני הענינים – „בבואם אל אהל מועד“, ובגשתם אל המזבח לשרת... – עד כדי כך שחובת הרחיצה – „ורחצו“ – ביחד עם האזרה, ולא

של ציבור* (ויקרא שם, יג ואילך. ולהעיר מרש"י לך טו, ט) שהזאתו ומתן דמיו הם באהל מועד (שם, טזיז). ואולי מפני ששניהם נאמרו בסמיכות זל"ז, והושוו זל"ז (שם, כ ובפרש"י). ולהעיר שגם הזאת דם פר העלם דבר של ציבור היא ע"י הכהן המושיח (שם, טז).

22) טו, כב ואילך (ונזכרו בפרש"י ויקרא ד, ת. וראה רש"י לך שם).

23) ל, דה.

(* אבל מה שלא הביא הזאת דם פר ושעיר של יום הכפורים שהזאתם בפנים (אחרי טו, יד-טו). לעיל ט"פ תצוה ובפרש"י שם) – יש לומר, כי רחיצת ידיים ורגלים של כה"ג ביוה"כ היא באופן שונה מרחיצה דכל השנה כו, כפרש"י (אחרי שם, ד) ש, בכל חליפה טעון טבילה ושני קדושי ידים ורגלים, שרוחץ בשביל הפשטת ולבישת בגדיו (ראה מפרשי רש"י שם).

ימותו" נאמרות בכל אחד מהחלקים בנפרד²⁴? והרי, לכאורה, צריך היה לכלול אותם יחד, בדומה לנאמר²⁵ על דין לבישת בגדי כהונה: „והיו על אהרן ועל בניו כבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש“. ובמיוחד כאשר אז היה סיום הפסוק „לשרת להקטיר אשה לה“ מוסב גם על „בבואם אל אהל מועד“? מכך מוכיח רש"י, שיש הבדל בין חובת הרחיצה „בבואם אל אהל מועד“ לבין חובת הרחיצה „בגשתם אל המזבח לשרת...“:

הרחיצה „בגשתם אל המזבח לשרת“ היא הלכה בגישה בכללותה שסיומה הוא – לשרת עבודת המזבח: בכל פעם שמשרתים על המזבח קיימת חובת רחיצה בפני עצמה²⁶.

ואילו הרחיצה „בבואם אל אהל מועד“ היא פרט בכניסה, ואם כי הכניסה היא לצורך עבודה – לשרת – אין מוזכר הדבר כאן. וכאשר „רחצו“ בבואם, ניתן לבצע (אחרי זה) מספר עבודות. במילים אחרות – חובת הרחיצה כאן אינה פרט בעבודה באהל מועד, שכל עבודה שם מחייבת רחיצה נפרדת, אלא זהו פרט בענין „בבואם אל אהל מועד“.

ה. בגדי הכהונה – חלק מהעבודה עצמה; רחיצה – הכנה לעבודה

הסיבה להבדל שבין דין לבישת בגדי כהונה, ששם קיימת אותה חובה – „והיו על אהרן...“ – בשני המקרים, לבין חובת הרחיצה, שבה קיימת חובה מסוג שונה בכל אחד מן המקרים, מובנת בפשטות:

בגדי כהונה חשובים לעבודה עצמה – העבודה חייבת להיעשות כשלבושים בבגדים אלו. ולכן אין הבחנה בין אהל מועד לבין המזבח, כי בשניהם החובה זהה. חייבים ללבוש בגדי כהונה בעת ביצוע העבודה – „לשרת בקדש“.

ואילו רחיצת ידיים ורגלים היא רק הכנה לעבודה – צריך להתנקות ולהתקדש²⁷ לפני

24) כפרש"י כאן פסוק כא.

25) תצוה כה, מג.

26) דוגמא לדבר: לכל דבור כו' קדמה קריאה בפ"ע (רש"י ר"פ ויקרא מות"כ).

27) רש"י כאן פסוק יט.

רחיצה, ואז נגרים – שלום לעולם⁴⁵ ירידה גדולה יותר – תיקונה עליה גדולה יותר ולגבי שעירי עבודה זרה – חטאת הבאה

לאחר עולה⁴⁶ – ומוסיפה על העולה⁴⁷.
(משיחת ש"פ תשא תשמ"ב)
46 פרש"י שלח טו, כד (הוריות יג, א).
47 ראה רש"י ויקרא (ה, ה. זבחיהו ז, ב) דעולה כדורון כו', ולשון מכפרת .. אין זו כפרת נפשו אלא .. להיות נחת רוח לקוננו" (אגה"ת פ"ב). אבל ראה גוי"א לפרש"י שלח שם. כלי יקר שם.

(45 פרש"י ויקרא ד, י"ד (מתו"כ עה"פ)).

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויהי'ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מזרנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

חייב ברחיצה נפרדת לצורך העבודות האחרות. לפי זה יוצא שבאמרו „להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת” אין רש"י מדגיש שהרחיצה קשורה רק בעבודת הקטורת, אלא בכוננתו להצביע על הזמן²⁸ הקבוע של „בבואם אל אהל מועד” – באופן קבוע נכנסים לאהל מועד פעמיים ביום²⁹, שחרית ובין הערבים, „להקטיר .. קטורת”³⁰.

ולפי זה מובן גם מדוע מוסיף רש"י לאחר מכן „או להוות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה”, כי עבודות אלו הנעשות בפנים אינן נכללות בין העבודות הקבועות.

כלומר: רש"י מפרט את שני האופנים השונים של „בבואם אל אהל מועד”: (א) הכניסה הקבועה בכל יום ויום – „בבואם... להקטיר שחרית (וכל ההמשך הקבוע שלה) ובין הערבים קטורת”. (ב) „בבואם” לצורך ענין מיוחד אשר איננו קבוע – „בבואם... להוות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה”.

ז. רש"י נוקט בשיטתו – בבוקר עיקר העבודה היא הקטורת

ענינים נפלאים בפירושו רש"י זה, בדרך ההלכה:

לגבי עבודת אהרן בנרות המנורה נאמרים בתורה, בסוף פרשת תצוה²³, שני ביטויים:

28 להעיר מתיב"ע עה"פ: בומן מיעלהון ולא „במיעלהון” ככת"א כאן). וכ"ה בתיב"ע תצוה שם.

29 עפ"ו אולי יש לתרץ גירסתנו בפרש"י „להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת” (ולא – „להקטיר קטורת שחרית כו'” (ראה הערה 12) – כי עיקר ההדגשה כאן היא על הזמנים דשחרית ובין הערבים. אלא שצ"ע, דעפ"ו לכאורה הול"ל „שחרית ובין הערבים להקטיר קטורת”.

30 אבל חיוב הרחיצה הוא תיכף „בבואם”. ועפ"ו יש מקום לומר שלפרש"י חייב מיתה על ביאה ריקנית בלי קידוש ידים ורגלים (ולא כמפרשים שבהערה 3), וכסתומת לשון רש"י לקמן פסוק כא: שממיתה הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל* (ובפרט מלשוננו לפני² „על המשמש במזבח”). ולהעיר מפרש"י שמיני (י, ט). מה להלן (בקידוש ידים ורגלים) עשה גישה מזבח כביאת אהל מועד כו'”, ולא הביא מ"ש בתו"כ שם „ואינו חייב אלא בשעת עבודה”. ומסתומת לשוננו משמע דאיירי גם בלי עבודה (כמ"ש ברא"ם שם. וראה רמב"ן גוי"א ועוד שם).

(* ומתורצת עפ"ו קושיית המשכיל לדוד בפרש"י שם ד,לא. לכתוב קרא מיתה אלא במזבח ומכ"ש שמעני' בהיכל”.

שמתחילים בעבודה. ולכן ייתכן, ואכן קיים, הבדל:

„בבואם אל אהל מועד” – שהוא מקום המיועד רק לכהנים, ואשר נכנסים אליו רק לזמן קצר – די ברחיצה אחת, אף אם נכנסים לשם כדי לבצע מספר עבודות.

ואילו „בגשתם אל המזבח לשרת”, שהמזבח נמצא בחצר המשכן, אשר בו נמצאים גם לויים וישראל המביאים את קרבנותיהם לסמיכה וכדומה – שם יש צורך ברחיצה לפני כל עבודה – לשרת.

ו. „בבואם” – לעבודות הקבועות ולעבודות שאינן קבועות

לפי זה מובנים דברי רש"י „להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת”:

כוונת רש"י היא כמובן בפשטות מלשונו: חובת הרחיצה חלה פעמיים ביום, כאשר הכהנים נכנסים „בבואם” – אל אהל מועד „להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת”.

והטעם לכך פשוט, כי דיבר הכתוב בהווה: לאחר סיום העבודות באהל מועד בשחרית, יוצאים בדרך כלל מאהל מועד, כך שבין הערבים יש שוב „בבואם”, כניסה בפני עצמה לצורך העבודה של בין הערבים. ובמיוחד אם נאמר, כדלעיל בסעיף ב', שאסור להשאר באהל מועד אם אין עסוקים ב„לשרת בקדש”.

רש"י בוחר דוקא בדוגמא של הקטורת, כי לפי רש"י הקטרת הקטורת היא העבודה הראשונה ביום באהל מועד, ולפיכך זוהי הכניסה הראשונה שחלה בה חובת רחיצה, כדלהלן. ולכן, לאחר שרוחצים „בבואם .. להקטיר .. קטורת”, כבר אין חייבים ברחיצה נפרדת על העבודות הקבועות הנעשות בפנים לאחר מכן, כיון שאין כאן שוב „בבואם”.

ברור, שאם כהן אחר נכנס כדי לבצע עבודה אחרת הוא חייב ברחיצה, משום שזוהי ביאתו לאהל מועד.

אך רש"י רוצה להבהיר את החידוש שבפסוק – שחובת הרחיצה אינה חלה על „לשרת”, אלא על „בבואם”, ולכן, לאחר שהכהן רוחץ „בבואם .. להקטיר” אין הוא

הקטורת, כדי לציין את זמן הקטרת הקטורת בבוקר – „בהטיבו את הנרות יקטירנה“.

ומסיבה זו אומר כאן רש"י, ש„בבואם אל אהל מועד“ היה „להקטיר...“, כי לשיטתו הקטרת הקטורת היא העבודה העיקרית באהל מועד בשחרית. הכניסה בבוקר היא בעיקר לצורך הקטורת, ולא לצורך „בהטיבו את הנרות“, שזו אינה עבודה כשלעצמה, אלא הכנה להדלקה בין הערבים.

וכן שב„להקטיר .. קטורת“ אין רש"י מתכוון לומר שהרחיצה היא דוקא לצורך עבודה זו, אלא כדי לציין את הזמן של „בבואם“, כדלעיל –

ולגבי „בבואם“ של שחרית מוכרח רש"י לומר „להקטיר .. קטורת“ כי זוהי העבודה הראשונה, כדלעיל –

לכן הוא משתמש בעבודת הקטרת הקטורת, ולא בהעלאת הנרות, כסימן גם לזמן של „בבואם“ בין הערבים. כי הקטורת והעלאת הנרות נעשות באותו זמן בו אחד זו – „ובהעלות .. הנרות בין הערבים יקטירנה“.

ח. הקטרת הקטורת לפני הדלקת הנרות

ואולי יש לומר, שרש"י אומר „להקטיר שחרית ובין הערבים קטורת“, משום שלדעת רש"י, משמעות הפסוקים „בהטיבו את הנרות יקטירנה“ ו„ובהעלות .. הנרות בין הערבים יקטירנה“ אינה שפועלת „מתבצעת לאחד „בהטיבו“ ו„ובהעלות“, אלא שפועלת „יקטירנה“ צריכה להיעשות בזמן³⁹ ההטבה וההדלקה⁴⁰, אך ההקטרה נעשית קודם⁴¹ והיא

39) או שבעת ההטבה וההדלקה „יהא מקטיר קטורת ר"ל שתעלה תמרות .. עד שבשעת ההטבה תהא התימרות עולה“ (מאירי ליומא יד, ט"ב).

40) כדעת חכמים (יומא שם ואילך). וכן ס"ל לאבא שאול (שם טז, א) בנגע ל„ובהעלות אהרן .. בין הערבים גו“.

41) ע"ד ההלכה, גם לדעת חכמים הטבת המש נרות קודמת לקטורת (כפרשי"י שם יד, ב ד"ה כאן וד"ה לא ייטיב. וראה תוד"ה בעידן שם טו, רע"א).

אבל בפשוטו של מקרא לא מצינו הפסק בין הטבת המש נרות להטבת שתי נרות [וגם ע"ד ההלכה י"א שהפסקה זו היא רק מדרבנן או שבמחלוקת היא שנוי' (ראה אנציקלופדי' תלמודית

לגבי העבודה „בבקר“ נאמר „בהטיבו את הנרות“, ולגבי „בין הערבים“ נאמר „בהעלות אהרן את הנרות“.

וידועה המחלוקת בין רש"י לבין הרמב"ם לגבי פירושה של הטבת הנרות³¹:

הרמב"ם³² מסביר, ש„הדלקת הנרות היא הטבתם“, ולפי שיטה זו הדליקו את המנורה פעמיים ביום, בבוקר ובין הערבים³³.

ואילו רש"י³⁴ מפרש את המילה „בהטיבו“ – „לשון נקוי הבויכין של המנורה, מושן הפתילות שנשרפו בלילה“. ולשיטתו הודלקה המנורה פעם אחת ביום – „בין הערבים“.

לפי זה מובן, שכאן הולך רש"י לפי שיטתו:

בדרך הפשוט³⁵ מובן, שעיקר העבודה במנורה היא הדלקת הנרות. ואילו „נקוי הבויכין“ ודישון המנורה – „הטבה“ – אינה אלא הכנת³⁶ הנרות, כדי שיוכלו להדליקם לאחר מכן בין הערבים.

כפי שמובן בפשטות מן הפסוקים המדברים על המנורה, שענין העלאת הנרות מוזכר פעמים רבות³⁷, ואלו הטבת הנרות מוזכרת (א) פעם אחת בלבד³⁸, (ב) לא בין הפסוקים המדברים על המנורה, אלא בדרך אגב בפרשה על מזבח

31) בכל הבא לקמן – ראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית כרך ח' ע' הדלקת הנרות וע' הטבת הנרות. ושו"נ.
32) הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ב.
33) שם ה"י. וראה כס"מ לה"י"ב שם.
34) תצוה ל, ז. וכן ס"ל בפירושו על הש"ס (מנחות פה, ב) כמ"ש בכס"מ שם.

35) ע"ד ההלכה הוא להפיק, כי הטבת הנרות היא עבודה וצ"ל ע"י כהן דוקא, משא"כ הדלקה לאו עבודה היא וכשרה בור (יומא כד, ב. רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ט ה"ה ו').

אבל ע"ד הפשט לא מצינו בשום מקום שהדלקה לאו עבודה היא, ונכתוב מפורש (תצוה שם, ח. ר"פ בהעלותך) שהעלאת הנרות היא ע"י אהרן. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 108 ובתוספתו שם.

36) ולהעיר, שגם ע"ד ההלכה דישון המנורה אינה עבודה תמה כי „ש אחר" הדלקת ערבית“ (רש"י סנהדרין פג, רע"א. וראה יומא שם וברשי"י שם ד"ה סידור). וראה תוד"ה אין יומא (כו, ב) דדישון מנורה תחילת הדלקה היא.

37) תרומה כה, לו. ר"פ תצוה. שם ל, ה. אמור כד, ב. ר"פ בהעלותך. – וגם בפ' פקודי (מ, ד. שם, כה) מדובר רק ע"ד העלאת הנרות (ע"י משה), ולא ע"ד הטבתן (ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 242 ש"ל שגם בבוקר דח' למילואים ה"ל צ"ל הטבת הנרות).

38) בס"פ תצוה שם.

העבודה הראשונה⁴² הן בבוקר והן בין הערבים. וההוכחה לכך, ובהמשך לאמור לעיל לגבי שיטת רש"י, היא:

הטבת הנרות היא רק (א) ענין של ניקוי (ב) רק הכנה להדלקה של בין הערבים, ולפיכך סביר לחשוב שתחילה ביצע אהרן את העבודה העיקרית של שחרית – הקטרת הקטורת, ורק לאחר מכן הוא הטיב את הנרות כהכנה להדלקתם בין הערבים.

ומכך מובן, שגם הפסוק „ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה“, הנאמר מיד לאחר מכן, מתכוון להקדים את הקטורת להדלקת הנרות.

ט. המזבח הפנימי והמזבח החיצון בעבודה הרוחנית של האדם

מיינה של תורה אשר בפירוש רש"י זה:

משמעותה של רחיצת הידים והרגלים היא: לפני שיהודי מתחיל לעבוד את עבודת הקודש שלו, עליו לרחוץ את עצמו מדברים בלתי רצויים.

ויש הבדל בין הרחיצה לפני ביצוע עבודה על „מזבח החיצון“ לבין הרחיצה „בבואם אל אהל מועד“ – „להקטיר .. קטורת“ על המזבח הפנימי:

ההבדל בין המזבח החיצון לבין המזבח

ע' הטבת הנרות ע' תשמה, ושו"נ) [ו]באם מפרשים „בהטיבו את הנרות יקטירנה“ – „בעידן הטבה“ (ל' הגמ' יומא שם), הקטרה קודמת להטבה.

42) ע"ד ההלכה „דישון מזבח הפנימי קודם להטבת המש נרות“ (יומא לג, א. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"ג). – אבל בפשוטו של מקרא לא נזכר כלל דישון מזבח הפנימי*, ועאכ"כ לא שיש חיוב דישון בכל בקר** (משא"כ דישון מזבח החיצון שגמורש (צו ו, ד) „והוציא את הדשן גו“). ובכל אופן, דישון מזבח הפנימי הוא רק הכנה לקטרת (וראה תוס' שבהערה 36: דישון מזבח הפנימי תחילת עבודה הקטרה היא).

* ורק בפרשי" (ניקויא א, טז) נזכר שמקום הדשן הוא גם בשביל דישון מזבח הפנימי. אבל ע"ד הפשט אין בזה רמז שיש חיוב לדשן כל יום.

** וגם ע"ד ההלכה יש דיעות (נסמנו באנציקלופדי' תלמודית ע' דשון מזבח הפנימי) שאינה חובה מן התורה, או עכ"פ שאי"צ בגדי כהונה.

הפנימי הוא⁴³: המזבח החיצון מיועד להקרבת הקרבנות, שזוהי עבודת ה„ביוריים“ – לוקחים בהמה ומבררים ומזככים אותה ומעלים אותה לקדושה. ואילו המזבח הפנימי מיועד לעבודת הקטורת, שזו אינה עבודת ביוריים, אלא עבודה של התקשרות, „בחד קטירנא אתקטרנא“⁴⁴ (=בקשר אחד אנו מתקשרים) – חיווק ההתקשרות עם הקדוש־ברוך־הוא.

וכך גם לגבי שתי הדרגות של „מזבח החיצון“ ו„מזבח הפנימי“ שבאדם: המזבח החיצון הוא חיצוניות הלב, ושם צריכה להיעשות עבודת הביוריים. ואילו המזבח הפנימי הוא פנימיות הלב, שלשם לא קשורה עבודת הביוריים. מצד פנימיות הלב צריכה להיעשות עבודה של חיווק ההתקשרות עם הקדוש־ברוך־הוא.

ולפיכך: כאשר נמצאים בדרגת עבודה של חיצוניות הלב, שבה קשורים לעניני העולם, ויש אפשרות של רע – צריך להזהר מכך באופן תמידי. בכל פעם שיהודי מתכוון לעבוד עם המזבח הוא זקוק מחדש להכנה של רחיצה.

אך כאשר יהודי כבר נמצא בדרגה של עבודה רוחנית בפנימיות הלב, הוא כבר מעל לעניני העולם, ולפיכך די לו ברחיצה אחת שהוא רחץ לפני כניסתו לעבודה.

אך עם זאת מזהירים אותו, שבבואו „להוות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה וזה“ יש צורך ברחיצה נפרדת:

כאשר מדובר בעבודת הקטורת, התקשרותו לקדוש־ברוך־הוא – די ב„רחיצה“ האחת. אבל כאשר עליו לכפר על דבר בלתי רצוי, הוא חייב שוב „לרחוץ“ לפני כן.

כי אמנם, מצד עצמו הוא נמצא במצב של היבדלות מן העולם ומן הרע, אך כאשר עליו לעסוק במחיקת דבר שלילי, יש צורך בזהירות מיוחדת שהוא לא יושפע ויתדרדר מדרגתו.

ולכן נעשית ההזיה „מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה וזה“, רק לאחר הכנה של

43) בכל הבא לקמן ראה תו"ח שמות ד"ה ועשו לי מקדש (תמד, ב ואילך). דרמ"צ פו, ב ואילך. לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 196 ואילך.
44) אדרא זוטא (זח"ג רפה, א).